

JOAN VENY

PER A ANTONI M. BADIA MARGARIT

He parlat en diverses ocasions d'Antoni M. Badia Margarit, el meu mestre, el meu amic. Sempre ho faig amb particular fruïció. L'admiració per la persona i l'obra es fon amb el sentiment d'una estima sincera que va més enllà d'una relació entre col·legues. Avui, cercant nous enfocaments, partiré de l'etimologia antroponímica basada en els noms de fonts i cognoms del nostre flamant Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, concessió que fa pensar que la justícia s'imposa, encara que sigui amb notable retard.

Començaré pels prenom. *Antoni* procedeix del llatí ANTONIUS. El nom del sant, tot i ser llatí, segons els entesos prové del substrat etrusc: és com una premonició d'un dels nombrosos temes, el del substrat, que atraurien la seva dèria investigadora, base d'una teoria brillant sobre la formació de la llengua catalana, una obra que va aixecar polèmica, que és una manera de fer entrar nova llum en el camí sovint penombrós de la recerca històrica. Alguns veuen relació del nom llatí del sant amb el mot grec *anthos* 'flor': el nostre Antoni, efectivament, representa amb la seva

obra la flor de la filologia, seduït pel color dels dialectes i l'aroma embriagant de les paraules i dels noms de lloc per a destil·lar finalment la mel del treball ben fet.

El segon prenom, *Maria*, a part de posar-lo sota la protecció de la Mare de Déu, era com un pol d'atracció d'una Maria delicada i intel·ligent, l'esposa amorosa i sacrificada, que d'estrella del mar esdevindria l'estrella de la seva vida.

I, passant als patrònims, *Badia* podria relacionar-se amb *badia* 'entrada del mar a la costa': les seves aigües reposades, clares simbolitzarien la diafanitat expositiva, la claredat del seu discurs i també el refugi acollidor dels sofrents (no puc oblidar com, arran d'una malaltia familiar, els Badia van agombolar un fill meu, de mesos, a casa seva com un més de la família i com jo mateix, colpit per una afecció hepàtica, vaig ser acollit llargament i magnànima a la seva taula); tanmateix, la documentació tardana del mot i la procedència del francès antic *baïe*, creuat amb *badar*, desaconsellen aquest ètim, car a Badia no se'l pot acusar d'haver badat, i fan pensar més tost en *abadia*, amb afèresi vocàlica, que enllaça el nostre filòleg amb una profunda religiositat, vertebrada en un cristianisme autèntic de justícia social i de vocació catalana. Encara, deixant volar la fantasia, com han fet tants de lingüistes, podríem pensar en un origen basc, compost de *bat* 'un', és a dir, la defensa de la unitat de la llengua, i *ia* 'colpejar', que podria interpretar-se com donar calça d'arena, etzibar ventim, mormes, cebaiols, closcades, etc., que diria Alcover, als enemics de la nostra llengua, però que en el cas de Badia, home de civilització, netament democràtic, significa lluitar amb la força de la raó, de la ciència i de la història contra el cesarisme, la incomprensió, la malvolença, l'animositat dels qui no ens deixen viure en llibertat i ser amos del nostre destí.

Finalment, *Margarit*, masculinització de *margarita* 'perla', es refereix sens dubte a les perles dels seus valuosos llibres i articles de recerca que descriuen

magistralment els mecanismes de la llengua, analitzen la seva situació social i aprofundeixen en la seva història.

A més, podríem aplicar-li sobrenoms, com el *Filòleg compromès*, pel seu engatjament amb el poble, o, simplement, *l'HOME*, en majúscules, perquè no és freqüent que un catedràtic s'allunyi de la petulància i mostri amb senzillesa els carres més bells de la condició humana: generositat, modèstia, comprensió, bondat, amicícia, voluntat conciliadora i un llarg etcètera.

Per molts anys, Antoni!